

МИТНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА

Важливою складовою іміджу країни є розвинутий арт-ринок. На сьогодні існує необхідність інтеграції вітчизняного ринку творів мистецтва до світового, з метою поглиблення, з одного боку, міжкультурного обміну, з іншого – забезпечення можливості здійснювати альтернативні інвестиції з арт-активами в глобальному масштабі. По-третє, відкриття вітчизняного арт-ринку дозволить підвищити вартість українських творів мистецтва на світових аукціонах, які, на думку фахівців, суттєво недооцінені (за різними оцінками, на 100-200% порівняно з російським та західним ринком).

Водночас, вітчизняний арт-ринок стикається з цілим рядом проблем та бар'єрів, найгострішими на якому є митні. Перевезення творів мистецтва через митний кордон України регулюється низкою законів, зокрема, «Про митний тариф» та «Про податок на додану вартість». Визначені, як «товар», художні активи обкладаються високим митом. При цьому кожен твір, що перетинає кордон з метою участі в торгах на міжнародному аукціоні, може бути перевезений тільки тоді, коли її власник сплатить при митному оформленні 20% від вартості твору, вказаної в каталозі аукціону. Якщо ж робота не буде продана за кордоном, то при її поверненні в Україну власник повинен буде сплатити ще 40% від її митної вартості. Отже, загальні витрати фактично складуть 60% від ціни активу. Водночас, це блокує проведення мистецьких ярмарок на території нашої країни, аналоги яких є надзвичайно популярними на міжнародному ринку творів мистецтва (Art Basel, Венеціанське бієннале).

Якщо Основи законодавства про культуру, прийняті у 1992 р., передбачали пільгове оподаткування у сфері культури, зокрема, щодо сплати ввізного мита, митних і акцизних зборів, ПДВ при ввезенні творів мистецтва на митну територію України [1], то у новій редакції Закону України «Про культуру» відсутні будь-які положення щодо пільгового оподаткування [2]. В такій ситуації вітчизняний арт-ринок давно відчуває дефіцит товару, в Україну фактично не надходять культурні цінності з-за кордону. Високі митні бар'єри поєднуються із складною процедурою перетину митного кордону України.

Рішення про можливість вивезення/ввезення твору мистецтва з території України надається його власнику протягом 1 місяця з дня офіційного надходження відповідного клопотання [3, с.12]. Такий тривалий час значно ускладнює мобільність і гнучкість функціонування ринку творів мистецтва. Як показує практика, на арт-ринках розвинутих

країн дана процедура є набагато коротшою. Так, для декларації твору мистецтва вартістю понад 10 тис. дол. на кордоні США-Канада потрібно витратити 1 год., а для картин, що продаються на аукціоні – 15 хв.

Регулювання перетину культурними цінностями кордону України є викривленим. З одного боку, вивозити їх можна без сплати будь-якого мита, а ввозити не вигідно у зв'язку із високим митним бар'єром. Загальні витрати українського інвестора, що придбав твір за кордоном, на сплату мита, транспортування, страхування можуть перевищити половину вартості самого твору. Такі умови сприяють тінізації ринку, торгівлі творами мистецтва на онлайн-аукціонах, за участю анонімних покупців із приховуванням реальних цін угод.

Для того, щоб підвищити ліквідність та дохідність вітчизняного арт-ринку й інтегрувати його до міжнародного, митне реформування ринку творів мистецтва повинно враховувати наступні аспекти.

Одне з основних питань, які мають забезпечити інтеграцію українського мистецтва в міжнародний арт-ринок, є визначення чіткого порядку ввезення і вивезення культурних цінностей. Необхідним вважаємо відміну мита на ввезення творів мистецтва фізичними особами, а також максимальне спрощення цієї процедури. Це дозволить відновити в країні практику колекціонування, яка є передумовою розвитку арт-ринку. Дане рішення має бути законодавчо закріплене в Митному Кодексі.

Пункти пропуску через митний кордон України необхідно забезпечити фахівцями з експертної оцінки культурних цінностей. При перетині митного кордону зафіксовані випадки, коли працівники митниці конфісковували у громадян сувеніри, натомість не звертаючи уваги на вивезення з країни особливо цінних творів мистецтва без оформлених належним чином дозволів.

Так як вивезенню з України не підлягають культурні цінності, занесені до Державного реєстру національного культурного надбання, Національного архівного фонду та Музейного фонду України, доцільно об'єднати їх в єдиній електронній базі даних, яку надати працівникам митниці для проведення ефективного митного контролю за переміщенням таких цінностей через державний кордон.

Підсумовуючи, зазначимо, що основною метою митного реформування арт-ринку має стати скорочення трансакційних витрат його учасників та збагачення мистецького надбання України новими шедеврами.

Література

1. *Основи законодавства про культуру // Відомості Верховної Ради. – 1992. - №21. – Ст.294.*

2. Закон України «Про культуру» // *Відомості Верховної Ради*. – 2011. - №24. – Ст.168.
3. Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» // *Відомості Верховної Ради*. – 1999. - №48. – Ст.405.